

Till Mark- och miljödomstolen i Vänersborg
Box 1070
462 28 Vänersborg
Tel: 0521-27 02 00
mmd.vanersborg@dom.se

KOMPLETTERING TILL

Överklagan av Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut i ärende 551-12463-2012, daterat 2016-05-18: Tillstånd till ändrad och utökad verksamhet på flygskjutmålet Hammaren i Karlsborgs kommun.

Den 18 maj 2016 meddelar Länsstyrelsen i Västra Götalands län sitt beslut i rubricerat ärende. Undertecknade överklagade beslutet den 20 juni 2016 och fick anstånd till den 15 augusti 2016 att komma in med kompletterande synpunkter.

1. Miljöbalken gäller även för Försvarmakten

Miljöprövningsdelegationen skriver:

”I ingen del har Miljöprövningsdelegationen mandat eller möjlighet att ifrågasätta behovet eller lämpligheten av Försvarmaktens verksamhet som sådan.” (Sid 82 i LST:s beslut.)

Denna formulering kommer Försvarmakten säkert att uppskatta. Men nästa mening är avgörande och lyder:

”Miljöprövningsdelegationens uppgift är att pröva tillåtligheten utifrån miljöbalkens bestämmelser och påverkan på de naturvärden som uppstår samt därtill övrig miljöpåverkan på omgivningen, exempelvis till följd av buller.”

Försvarmakten har inget ”carte blanche” och kan inte åberopa generella riksdagsbeslut om inriktning eller behovet av övningsverksamhet. Miljöbalken gäller för all försvarsverksamhet, trots att försvarsanställda ofta tror att den har generella undantag från lagstiftningen och anser att den själv kan bestämma, t.ex. när blyad ammunition ska användas.¹

Länsstyrelsen (och mark- och miljödomstolen) har tidigare också ifrågasatt lämpligheten av hela försvarsverksamheter, t.ex. utökningen av flygrörelser vid

¹ ”Eftersom Försvarmakten har undantag från lagstiftning som medger användande av blyad ammunition så kan vi själva avgöra i vilka sammanhang som det lämpar sig bäst att använda blyad kontra blyfri ammunition. Vi väger därför av miljö- mot hälsoriskerna när vi avgör vilka kulor som ska användas vid olika tillfällen.”

Källa: <https://blogg.forsvarsmakten.se/miljo/2012/05/30/miljovanlig-ammunition-for-minskad-spridning-av-bly-till-naturen/>

Karlsborgs flygplats då inte alternativa platser och metoder har redovisats på tillfredsställande sätt.

2. Lokaliseringsfrågan

Lokaliseringen av skjutmål till just Vättern är en sådan fråga som inte Försvarsmakten själv äger. När det saknas beskrivningar av alternativa platser, t.ex. vad som krävs för att utveckla Älvdalens skjutfält för åtminstone vissa typer av övningar, ska ansökan avvisas. Detta oavsett om Hammaren har använts i 60 år eller mer.

Detta gäller även bristen på beskrivning av alternativa metoder för att nå målen. Grundutbildningen bör t.ex. i mycket större utsträckning genomföras i de avancerade simulatorer som nu finns att tillgå, en teknik som inte var tillgänglig för 60 år sedan. Att på tjugohundratalet släppa ut oerfarna piloter på låg höjd över Vätterbygdens tätbebyggda och känsliga område är oansvarigt.

Utvecklas alternativen faller försvarets argument för att bita sig fast i Vättern. Istället för en tioårig utökning av verksamheten krävs ett avvecklingsbeslut.

3. Utredning om verksamhetens effekter

I villkor 11 i länsstyrelsens beslut föreskrivs att Försvarsmakten ska redovisa en omfattande utredning av tidigare och kommande verksameters hälso- och miljömässiga risker. Som vi påpekat i vår överklagan bör denna utredning självfallet utföras innan tillstånd till ny och utökad verksamhet ges.

Men här vill vi uppmärksamma domstolen på att Försvarsmakten bevisat, bl.a. genom sin hantering av miljökonsekvensbeskrivningen, att den inte är intresserad av opartiska undersökningar med vetenskaplig kvalitet. Under alla år har försvarets verksamheter också lyckats undvika en kontinuerlig miljöövervakning av sina verksamheter vid Vättern. Man har motverkat krav på sanering av kända miljöproblem och har inte bidragit till kartläggning av misstänkta, men ännu okända, problem.

Det går därför inte att lägga utredningsansvaret på Försvarsmakten. Det är uppenbart att försvarets miljöansvariga kommer att tvingas fortsätta försöken att begränsa alla utredningsuppdrag till ett minimum och hitta konsulter som är mer lojala mot uppdragsgivaren än uppdraget.

Via Vätternvårdsförbundet har fläckvisa undersökningar av militär miljöpåverkan gjorts. Men Vätternvårdsförbundet är en sammanslutning av förorenare. Försvarsmakten har där en stark ställning som medlem i förbundet, dels genom ekonomiskt stöd och dels personrelaterat genom mångårig samverkan med Vätternvårdsförbundets kansli. Därför vore det lämpligare att Naturvårdsverket var huvudman för utredningen, med experter utsedda av myndigheten.

Och – som tidigare påpekats – utredning av hälso- och miljöpåverkan ska göras innan utökat tillstånd ges.

4. Buller

Miljöprövningsdelegationen föreskriver i villkor 15 ”*kontroll av bullerpåverkan från förekommande luftfarkoster och skjutningar vid bostäder mätt som dBA.*”

Det är anmärkningsvärt att länsstyrelsen inte krävt att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla uppmätta ljudnivåer under realistiskt utförda övningar. Då hade bullerkraven kunnat specificeras och kopplats till ett antal relevanta punkter istället för allmänt bara till "bostäder".

De teoretiska ljudnivåberäkningar som finns i ansökan kan inte utgöra tillräcklig grund för bedömning av bullerpåverkan. Beräkningarna visar ingen ökad utbredning när stridsflyget går ner på extremt låg höjd. Beräkningarna förutsätter att både JAS och SK60 går på räls i luften. Det finns inga sammanställningar av kumulativ effekt av flygbuller och skjutningar, inkl. samtidigt pågående flygrörelser, skjutningar och sprängningar utförda i närområdet av andra delar av försvaret.

Redan i den gamla propositionen 1993/94:215, Handlingsplan mot buller, krävdes av militären att *"teoretiska beräkningar av flygbullerutbredning följs upp av praktiska mätningar för att få ytterligare underlag för att begränsa omgivningspåverkan"*. (Sid 41) Ny bedömningsmetodik för immissionsmått för militär flygverksamhet skulle utvecklas.

Målsättningen var klar: *"Med detta som grund vill regeringen betona vikten av att arbetet fortsätter med att begränsa störande och eljest skadligt buller från militär verksamhet."*

Det har gått 22 år sedan denna proposition lades på riksdagens bord. Kunskapen om bullers skadliga effekt på människor har ökat sedan dess. Försvarmakten är dock fortfarande genuint ointresserad av ljudnivåmätningar i fält och vill inte ha några effektiva kontrollprogram.

De myndigheter och domstolar vars uppgift är att tillämpa miljöbalken kan dock inte nonchalera verksamhetens bullerpåverkan. Då miljökonsekvensbeskrivningen inte kan visa upp realistiska ljudnivåer och kontrollmöjligheter ska ansökan avvisas.

Västra vätterbygden den 14 augusti 2016

Christer Haagman
480220-5171
Repslagaregatan 7
544 30 Hjo

Jan Johansson
411221-5415
Ulvhults Säteri 2
544 91 Hjo

Bengt Eriksson
460301-5415
Långgatan 21
544 30 Hjo

Ann-Sofie Andersson
790123-4703
Ripanäs 14
544 91 Hjo